

POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA W GMINACH POŁOŻONYCH W ZASIĘGU ODDZIAŁYWANIA KRAKOWSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO¹

Justyna Barczyk, Marcin Nogieć, Wojciech Sroka, Tomasz Wojewodziec

Instytut Ekonomiczno-Społeczny, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Kierownik: prof. dr hab. Wiesław Musiał

Słowa kluczowe: Krakowski Obszar Metropolitalny, przedsiębiorczość, teoria lokalizacji

Keywords: Kraków Metropolitan Area, entrepreneurship, location theory

JELcode: R3, D1, D2

S y n o p s i s. Identyfikacja czynników sprzyjających rozwojowi gospodarstwu należy do najważniejszych zadań ekonomii. Głównym celem opracowania było określenie zależności pomiędzy wybranymi cechami lokalizacji i polityki podatkowej prowadzonej przez organy samorządu terytorialnego a natężeniem przedsiębiorczości w gminach pozostających w strefie oddziaływania Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM). Przeprowadzone analizy wykazały, że w okresie 1995-2016 szybciej zwiększała się liczba podmiotów gospodarczych w gminach bezpośrednio graniczących z Krakowem niż w jednostkach od niego oddalonych. Jednocześnie gminy zlokalizowane korzystniej względem regionalnego centrum gospodarczego prowadziły bardziej restrykcyjną politykę podatkową, dążąc do przejęcia w formie podatków lokalnych części renty lokalizacyjnej realizowanej przez przedsiębiorców.

WPROWADZENIE

Do najważniejszych następstw zachodzących procesów rozwoju gospodarczego Polski po 1990 r. zaliczyć należy koncentrację ludności na obszarach metropolitalnych oraz wyludnianie się obszarów peryferyjnych. Jednocześnie zmiany te są widoczne również wewnątrz obszarów metropolitalnych, gdzie następuje przesunięcie znacznej części ludności z miast centralnych do stref podmiejskich [Kurek i in. 2015]. W wyniku obserwowanych zmian obszary wiejskie pozostające w strefie oddziaływania większych miast tracą swój wiejski i rolniczy charakter, wzrasta na nich poziom urbanizacji, a co za tym idzie – zapotrzebowanie na tereny inwestycyjne, infrastrukturę i usługi. Rozwój motoryzacji oraz rozbudowa drogowych sieci transportowych i komunikacji publicznej sprzyjają „rozlewaniu się” miast poza ich granice administracyjne. Tym samym zmieniają się charakter i funkcje obszarów podmiejskich, których znaczna część podlega dezagraryzacji. Wzrost zapotrzebowania na tereny inwestycyjne oraz pod budowę infrastruktury i osiedli

¹ Publikacja została sfinansowana z dotacji na utrzymanie potencjału badawczego przyznanej przez MNiSW.

mieszkańcowych w strefach otaczających wielkie miasta sprzyja porzuceniu działalności rolniczej i poszukiwaniu pozarolniczych źródeł dochodów. Wzrasta równocześnie rola samorządów terytorialnych jako gospodarzy terenu, odpowiedzialnych za kreację warunków dla rozwoju lokalnego, w tym dla tworzenia i działania przedsiębiorstw [Prus, Marszewska 2009]. Głównym celem opracowania było określenie zależności pomiędzy wybranymi cechami lokalizacji i polityki podatkowej prowadzonej przez organy samorządu terytorialnego a natężeniem przedsiębiorczości w gminach pozostających w strefie oddziaływania Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM).

UWAGI METODYCZNE

Kraków należy do największych ośrodków miejskich w Polsce, dlatego w istotny sposób wpływa na procesy gospodarcze i poziom życia mieszkańców sąsiednich jednostek terytorialnych. Rozwój infrastruktury drogowej powoduje, iż zarówno zasięg, jak i siła tego oddziaływania wzrastają. Skłoniło to zarówno naukowców, jak i praktyków gospodarczych do podjęcia prób wyznaczenia stref funkcjonalnych miasta Krakowa, jak również wyodrębnienia obszaru metropolitalnego [Swianiewicz, Klimska 2005]. Obecnie w praktyce najczęściej stosuje się rozwiązanie zaproponowane w uchwale Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 r., według której Krakowski Obszar Metropolitalny (KOM) jest regionem funkcjonalnym, w którego skład wchodzi regionalne centrum gospodarcze, jakim jest Kraków (miasto na prawach powiatu), wraz z otaczającym zespołem 50 gmin podzielonych w układzie: strefa I – podmiejska (12 gmin), strefa II – dojazdów do pracy (38 gmin). Jako kryterium wydzielenia KOM przyjęto natężenie dojazdów do pracy, a granica strefy dojazdów do pracy przebiegała w jednostkach, w których 15% ogółu ludności aktywnej zawodowo dojeżdżało codziennie do miasta centralnego².

W prezentowanym opracowaniu KOM został poszerzony o gminy wchodzące w skład izochrony³ drogowej na poziomie 60 minut wyznaczonej przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN [Komornicki i in. 2015]. Badania przeprowadzono na przykładzie gmin usytuowanych wzdłuż przecinających KOM dwóch głównych szlaków komunikacyjnych, tj. autostrady A4 i drogi krajowej DK7. Takie podejście gwarantowało, iż wszystkie poddane analizie jednostki terytorialne będą dobrze skomunikowane z Krakowem tworzącym rdzeń badanego obszaru metropolitalnego (mapa 1.). Wzdłuż trasy DK7 zlokalizowane są gminy: Książ Wielki (KW), Miechów (MI), Iwanowice (IW), Słomniki (SŁ), Michałowice (M), Zielonki (ZI), Kraków (KR), Mogilany (MO), Myślenice (MY), Pcim (PC), Lubień (LU), Jordanów (JO), Rabka-Zdrój (RZ), Spytakowice (SP) oraz Raba Wyżna (RW). Biorąc jednak pod uwagę, iż sam fakt przebiegu przez daną gminę autostrady nie gwarantuje do niej bezpośredniego dostępu, uwzględniono również przebieg dróg krajowych równoległych do A4, tj. w części zachodniej

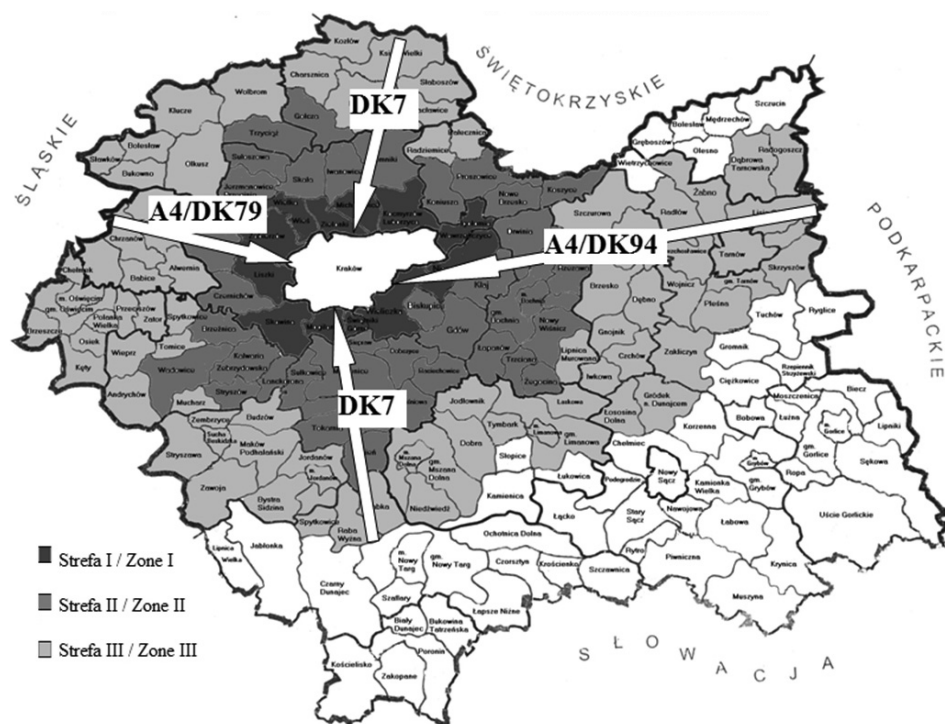
² Ze względu na przyjęte cele badawcze w projekcie NCN Wojciecha Sroki pt. *Rolnictwo miejskie jako wyzwanie zrównoważonego rozwoju obszarów metropolitalnych w Polsce – aspekty ekonomiczno-społeczne, środowiskowe i planistyczne* do strefy I podmiejskiej włączono gminę Igołomia-Wawrzeńczyce, a do strefy II przesunięto gminy Krzeszowice oraz Kłaj.

³ Izochrona drogowa utożsamiana jest z zasięgiem rynku pracy jako umowna wartość graniczna dla regularnych dojazdów pracowniczych trwających do 60 minut.

DK79, a w części wschodniej DK94. W tym ciągu komunikacyjnym uwzględniono gminy: Chrzanów (CH), Trzebinia (TR), Alwernia (A), Krzeszowice (K), Zabierzów (ZA), Liszki (LI), Kraków (KR), Wieliczka (W), Niepołomice (NI), Kłaj (KŁ), Rzeszawa (RZ), Bochnia miasto (BM), Bochnia gmina wiejska (BG), Brzesko (BR), Drwinia (DR), Borzęcin (BO), Wierzchosławice (WI), Wojnicz (WO), Tarnów miasto (TM), Tarnów gmina wiejska (TG) oraz Lisia Góra (LG).

Analizy szczegółowe obejmowały:

- ocenę liczby podmiotów prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą w latach 1995-2016,
- ocenę warunków przyrodniczych i ekonomicznych prowadzenia działalności rolniczej,
- ocenę przychylności podatkowej gmin wobec przedsiębiorców w latach 2010 i 2014⁴.

Mapa 1. Lokalizacja obszaru badań

Źródło: opracowanie własne.

Źródłem informacji na temat poziomu i struktury przedsiębiorczości mieszkańców w badanych gminach był Bank Danych Lokalnych GUS (www.stat.gov.pl). Ocenę lokalizacji gmin przeprowadzono z wykorzystaniem aplikacji Google Maps, mierząc odległość oraz czas dojazdu pomiędzy miejscowością, w której usytuowana jest siedziba gminy,

⁴ Wybór okresu analizy przychylności podatkowej gmin wynika z założenia, iż poziom przedsiębiorczości w okresie bazowym (2016) jest warunkowany polityką gmin we wcześniejszych latach.

a miastem Kraków. Opracowany przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa - PIB w Puławach wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP) posłużył do oceny warunków przyrodniczych [Witek 1981], które obok rozdrobnienia struktury obszarowej gospodarstw stanowią dobre indykatory opisu warunków przyrodniczych i ekonomicznych dla rozwoju gospodarstw rolnych lub stymulują właścicieli ziemi do rezygnacji z działalności rolniczej i poszukiwania pozarolniczych źródeł dochodów [Wojewodziec 2017].

Ważnym instrumentem polityki podatkowej jednostek samorządu terytorialnego wobec przedsiębiorców są podatki lokalne, w tym powszechnie stosowana praktyka obniżania maksymalnych stawek wynikających z zapisów ustawy⁵. W celu porównania polityki podatkowej gmin w omawianym obszarze zastosowano syntetyczny wskaźnik przychylności podatkowej gmin dla przedsiębiorców WPPGp [Płonka i in. 2014]. W konstrukcji wskaźnika uwzględniono stawki podatku od nieruchomości:

- od budynków lub ich części związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz od budynków mieszkalnych lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej (zł/m² powierzchni użytkowej),
- od gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków (zł/m² powierzchni użytkowej).

Informacje o wysokościach stosowanych w latach 2010 i 2014 stawek podatku od nieruchomości zaczerpnięto z uchwał rad gmin publikowanych w „Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego”.

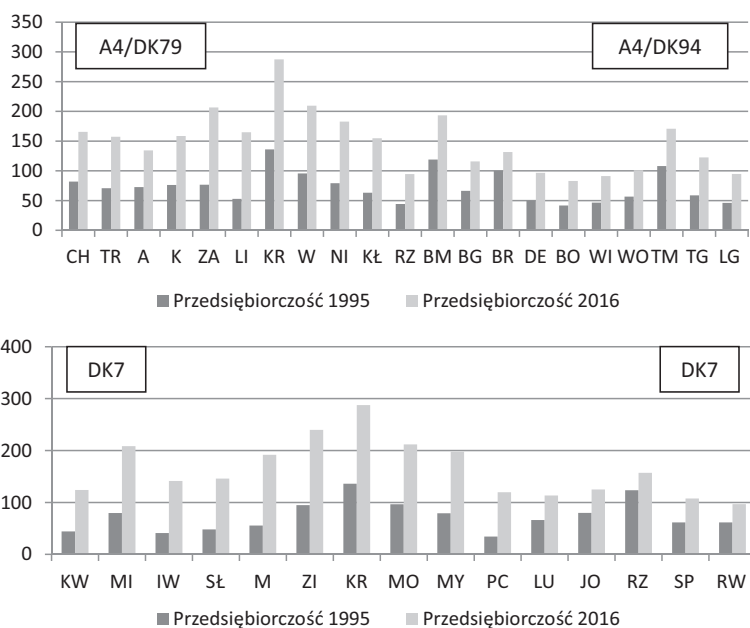
LOKALIZACJA JAKO CZYNNIK STYMULUJĄCY PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Przedsiębiorczość przedstawiana jako czwarty, obok ziemi, pracy i kapitału, czynnik produkcji odgrywa bardzo ważną rolę w kreowaniu rozwoju zarówno w ujęciu makro, jak i mikroekonomicznym. Jako jeden z pierwszych na znaczenie przedsiębiorczości w ekonomii zwrócił uwagę Joseph Schumpeter, który definiował ją jako działalność polegającą na wprowadzeniu nowych kombinacji czynników produkcji, nowych wyrobów i metod, na zdobywaniu nowych rynków zbytu i nowych źródeł zaopatrzenia oraz tworzeniu nowych, bardziej efektywnych form organizacyjnych działalności gospodarczej [Schumpeter 1934]. Przedsiębiorczość jest zatem nierozzerwalnie związana z innowacyjnością. Obecnie przedsiębiorczość rozumiana jest na ogół jako pewna postawa (sposób myślenia i działania), jako proces lub jako rezultat działań przedsiębiorczych, przejawiających się m.in. poprzez założenie i prowadzenie działalności gospodarczej. Szczególnie ważne wydaje się powiązanie jej z procesami wzrostu i rozwoju gospodarczego, co stanowi ważny element badań w naukach ekonomicznych. Dlatego też przez przedsiębiorczość można rozumieć ekonomiczny rezultat działalności mieszkańców danego obszaru, przejawiający się w organizacji podmiotów gospodarczych, które poprzez aktywację posiadanych czynników produkcji dążą do wykorzystania szans pojawiających się na rynku w celu pomnożenia wartości posiadanych zasobów.

⁵ Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. 2017.1785).

W ujęciu praktycznym opracowywane są określone metody pomiaru i oceny zarówno tzw. ducha przedsiębiorczości, jak i efektów przedsiębiorczości [Siuta-Tokarska 2013]. Do powszechnie stosowanych wskaźników oceny przedsiębiorczości należy nasycenie danego obszaru inicjatywami gospodarczymi. Przedmiotem analizy jest wówczas najczęściej liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w stosunku do wielkości populacji zamieszkującej dany obszar lub liczby osób w wieku produkcyjnym [Raczyk 2009], rzadziej wykorzystuje się jako punkt odniesienia powierzchnię jednostki terytorialnej (wykres 1.).

Prowadzone analizy potwierdziły siłę Krakowa jako regionalnego centrum rozwoju. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w tej jednostce terytorialnej była największa zarówno w 1995, jak i 2016 r. Najwyższy był również wzrost wskaźnika przedsiębiorczości w badanym okresie, który wyniósł ponad 151 podmiotów na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Wpływ lokalizacji gminy na natężenie przedsiębiorczości mieszkańców potwierdziła również analiza korelacji. Wraz z oddalaniem się od rdzenia Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego zmniejszała się liczba podmiotów gospodar-

Wykres 1. Natężenie przedsiębiorczości* w gminach** zlokalizowanych wzdłuż autostrady A4 i drogi krajowej DK7

* przedsiębiorczość mieszkańców na danym terenie mierzona średnią liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym

** kolejne gminy usytuowane w danym ciągu komunikacyjnym opisano na wykresie pierwszymi literami ich nazw, np. CH – Chrzanów, KR – Kraków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS. / Source: own research based on BDL GUS

czych przypadających średnio na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Współczynnik korelacji liniowej Pearsona (r_{xy}) kształtował się dla danych z roku 2016 na poziomie -0,71 w przypadku odległości wyrażonej w km i -0,58 w przypadku czasu dojazdu. Zależność ta była istotna statystycznie i byłaby jeszcze silniejsza, gdyby nie występowanie lokalnych centrów rozwoju, za które należy uznać mniejsze ośrodki miejskie będące miastami powiatowymi.

Wraz ze zmniejszaniem się odległości dzielącej poszczególne jednostki terytorialne od Krakowa zmniejszała się również skala bezrobocia mierzona liczbą osób bezrobotnych przypadającą na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym ($r_{xy} > 0,6$). Analiza lokalizacji gmin badanego obszaru względem rdzenia KOM wykazała również różnice w układzie przestrzennym. Wyższą średnią wartością wskaźnika przedsiębiorczości w 2016 r. charakteryzowały jednostki zlokalizowane wzdłuż północnej trasy dojazdowej do Krakowa (DK7/N). Należy również zauważyć, że w tych gminach nastąpił największy średni przyrost liczby podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON (tabela 1.).

Szczegółowa analiza wykazała, że największym przyrostem liczby podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w latach 1995-2016 wykazały się podmiejskie gminy Zielonki i Michałowice, odpowiednio 136,3 oraz 144,9 na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Zauważyć należy, że wzrost wskaźników przedsiębiorczości w gminach należących do strefy podmiejskiej powodowany był nie tylko wzrostem aktywności mieszkańców, ale również zjawiskami migracyjnymi, m.in. przeniesieniem się części zamożniejszych mieszkańców miasta, w tym przedsiębiorców, na peryferia dobrze skomunikowane z centrum.

Analizy prowadzone na bazie wyników Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. wykazały natomiast najmniejszy udział rodzin rolniczych z dochodami z pozarolniczej działalności gospodarczej w strefie I – podmiejskiej (14,0%). Wskaźnik ten miał nawet

Tabela 1. Natężenie przedsiębiorczości i poziom bezrobocia w badanych gminach

Wyszczególnienie (grupy gmin)	Średnia odległość od Krakowa		Podmioty gospodarcze średnio na 1000 osób w wieku produkcyjnym		Bezrobotni
	minuty**	km	1995	2016	2016
Kraków	0	0,0	136,0	287,4	34,6
Strefa I*	35	18,6	83,3	203,3	33,2
Strefa II*	46	38,4	74,6	158,0	38,0
Strefa III*	65	66,1	85,2	144,8	54,7
A4(W)/DK79	53	32,9	74,8	166,4	49,7
A4(E)/DK94	54	58,9	89,1	154,1	49,0
DK7(N)	41	27,9	66,1	191,0	33,7
DK7(S)	61	56,0	80,6	158,8	37,6

* gminy badanego obszaru usytuowane wzdłuż ciągów komunikacyjnych A4/DK79; A4/DK94; DK7

** czas dojazdu samochodem osobowym

Źródło: badania własne na podstawie BDL GUS oraz Google Maps.

mniejszą wartość niż w samym mieście Krakowie (15,1%). W strefach II i III kształtował się średnio na poziomie ok. 17,5%. Niższe natężenie przedsiębiorczości rolników w gminach I strefy tłumaczyć należy łatwym dostępem do rynku pracy w rdzeniu Krakowskiego Ośrodka Metropolitalnego oraz relatywnie wysoką przydatnością tych terenów dla produkcji rolnej. Wartość wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej kształtowała się w strefie I średnio na poziomie 88,3 pkt, podczas gdy w strefach II i III była wyraźnie niższa i wynosiła odpowiednio 77,0 oraz 68,4 pkt. Nie wykazano istotnych statystycznie zależności korelacyjnych pomiędzy natężeniem przedsiębiorczości w danej gminie a:

- rozdrobnieniem struktury agrarnej, mierzonym odsetkiem gospodarstw rolnych o powierzchni mniejszej niż 5 ha UR, $r_{xy} = 0,01$,
- natężeniem przedsiębiorczości wśród rolników, mierzonym odsetkiem rodzin rolniczych uzyskujących dochody z działalności gospodarczej pozarolniczej, $r_{xy} = -0,08$.

Występuje wprawdzie relatywnie wysoka i istotna statystycznie zależność korelacyjna pomiędzy skalą przedsiębiorczości a oceną jakości warunków przyrodniczych dla celów produkcji rolnej na poziomie $r_{xy} = 0,42$. Nie należy jednak tego interpretować w kategoriach przyczynowo-skutkowych, a jedynie jako występowanie zjawisk współzmiennych. Wynika to z faktu, iż Kraków i część gmin z nim graniczących zlokalizowany jest na najlepszych ziemiach w Polsce. Potwierdza to wysoka wartość współczynnika korelacji pomiędzy odległością badanych gmin od Krakowa a wartością WWRPP, $r_{xy} = -0,68$.

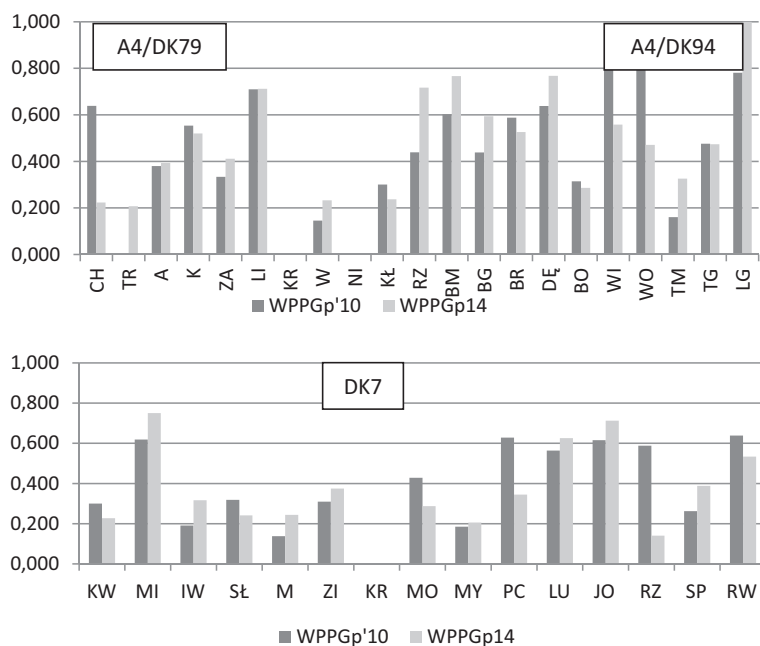
PRZYCHYLNOŚĆ PODATKOWA GMIN

Samorządy terytorialne realizują zadania publiczne służące zaspokojeniu potrzeb wspólnoty samorządowej. Niewątpliwie ważnym elementem prowadzonych działań jest tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju lokalnego, w tym rozwoju przedsiębiorczości. Władze lokalne mogą w tym celu wykorzystywać szereg instrumentów o charakterze informacyjnym, prawnym, organizacyjnym, inwestycyjnym i finansowo-ekonomicznym. Narzędzia ekonomiczne, takie jak podatki i opłaty lokalne, należą niewątpliwie do tych, które budzą największe emocje ze względu na fakt, iż dotyczą niemal wszystkich mieszkańców gminy. To głównie na radzie gminy spoczywa polityczna odpowiedzialność za wysokość przyjętych stawek podatkowych, mimo że projekty uchwał dotyczące tej kwestii przygotowywane są przez organ wykonawczy. Uchwalenie maksymalnych dopuszczalnych ustawą stawek podatku może zwiększyć wysokość dochodów gminy, pogarsza jednak jej wizerunek w oczach podatników (mieszkańców czy przedsiębiorców).

Często jednak przeceniane jest znaczenie wpływu wysokości stawek podatków lokalnych na decyzje przedsiębiorców w zakresie lokalizacji podejmowanej działalności gospodarczej [Bird 2003, Wu i in. 2007, Płonka i in. 2014]. Osoby tworzące mikroprzedsiębiorstwa większą uwagę zwracają na rozmieszczenie posiadanych już zasobów lokalnych oraz ich usytuowanie względem rynków docelowych. Dla podmiotów planujących inwestycje budowlane dużą rolę odgrywają cena działki, zagospodarowanie infrastrukturalne terenu oraz możliwość uzyskania indywidualnych ulg i zwolnień podatkowych. Obserwowane zróżnicowanie stawek podatków lokalnych, a tym samym przychylności podatkowej gmin dla przedsiębiorców (WPPGp) stanowi w dużej mierze wypadkową potrzeb finansowych danej jednostki terytorialnej oraz opinii członków organów samo-

rządowych na temat możliwości płatniczych podatników-przedsiębiorców [por. Płonka, Wojewodziec 2011, Satoła 2014]. Zarówno w roku 2010, jak i w 2014 miasto Kraków i gmina Niepołomice, a więc te jednostki terytorialne, które osiągały bardzo wysokie wskaźniki przedsiębiorczości, zastosowały najwyższe dopuszczalne prawem stawki podatku od nieruchomości dotyczące gruntów i budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (wykres 2.). Działania takie należy traktować jako próbę partycypacji samorządów gminnych w rencie lokalizacyjnej uzyskiwanej przez przedsiębiorstwa działające w centrum gospodarczym regionu.

Na obniżenie stawek decydują się najczęściej organy jednostek terytorialnych o mniej korzystnej lokalizacji. Wśród badanych gmin najniższymi stawkami podatku od nieruchomości, który obciążał przedsiębiorców, charakteryzowały się w 2010 r. Wojnicz, Wierzchosławice i Lisia Góra. W 2014 r. zdecydowanie najniższe stawki zastosowała Lisia Góra. Wzrost wartości wskaźnika przychylności podatkowej (WPPGp) nie oznaczał jednak obniżenia stawek podatków w ujęciu bezwzględny. W porównaniu do 2010 r. niższymi stawkami podatku w 2014 r. mogły się pochwalić tylko gminy Rzeszawa w zakresie obciążenia gruntów związanych z działalnością gospodarczą (-7,3%) oraz Raba Wyżna w zakresie podatku od budynków wykorzystywanych na cele działalności gospodarczej (-13,3%). W pozostałych badanych jednostkach terytorialnych odnotowano wzrost obu kategorii podatków.

Wykres 2. Wysokość wskaźnika przychylności podatkowej gmin dla przedsiębiorców (WPPGp) w jednostkach terytorialnych** usytuowanych wzdłuż autostrady A4 i drogi krajowej DK7

** Kolejne gminy usytuowane w danym ciągu komunikacyjnym opisano na wykresie pierwszymi literami ich nazw, np. CH – Chrzanów, KR – Kraków

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwał rad gmin.

Istnienie zależności statystycznej pomiędzy wysokością stawek podatków a lokalizacją danej jednostki terytorialnej potwierdziła analiza korelacji. Wartość wskaźnika korelacji liniowej Pearsona (r_{xy}) pomiędzy odległością danej gminy od Krakowa mierzoną w kilometrach a wartością wskaźnika przychylności podatkowej dla przedsiębiorców wynosiła odpowiednio 0,53 w 2010 r. i 0,38 w 2014 r. Wielkości te potwierdzają, że im mniejsza jest odległość pomiędzy daną jednostką terytorialną a regionalnym centrum gospodarczym, jakim jest Kraków, rady gmin są skłonne ustalać wyższe stawki podatków obciążających przedsiębiorców.

PODSUMOWANIE

Niezmiernie ważnym zagadnieniem pozostaje identyfikacja czynników, które wpływają na wzrost poziomu przedsiębiorczości w gminie. Przeprowadzone analizy wykazały, że w badanych jednostkach terytorialnych w największym stopniu na wzrost liczby przedsiębiorstw wpływała lokalizacja względem rdzenia Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego ($r_{xy}=-0,82$) oraz czas dojazdu do Krakowa ($r_{xy}=-0,73$). Oznacza to, że szybciej rosła liczba podmiotów gospodarczych w gminach bezpośrednio graniczących z Krakowem niż w jednostkach od niego oddalonych. Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać zarówno w zwiększającej się chłonności rynków lokalnych na obszarach, gdzie wzrasta gęstość zaludnienia, jak i w migracji przedsiębiorców z rdzenia KOM do coraz lepiej skomunikowanych z Krakowem gmin podmiejskich. Jednocześnie gminy zlokalizowane korzystniej względem regionalnego centrum gospodarczego prowadziły bardziej restrykcyjną politykę podatkową, dążąc do przejęcia części renty lokalizacyjnej realizowanej przez przedsiębiorców w formie podatków lokalnych. Lokalizacja Krakowa na gruntach o bardzo wysokiej przydatności do produkcji rolnej, duże rozdrobnienie struktury agrarnej oraz trudna do precyzyjnego określenia skala markowania działalności rolniczej przez właścicieli ziemi ograniczają możliwość wnioskowania na temat zainteresowania działalnością pozarolniczą wśród rolników.

Podjęta analiza czynników wpływających na rozwój przedsiębiorczości będzie kontynuowana w odniesieniu do wszystkich gmin pozostających w zasięgu oddziaływania KOM. Będzie to jednak wymagać zastosowania bardziej zaawansowanych metod ekonometrycznych.

BIBLIOGRAFIA

- Bird Richard 2003: *A new look at local business taxes*. „Tax Notes International”, nr 30.7, p. 695-711.
- Kurek Sławomir, Gałka Jadwiga, Wójtowicz Mirosław 2015: *Wpływ suburbanizacji na przemiany wybranych struktur demograficznych i powiązań funkcjonalno-przestrzennych w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym*, Wydawnictwa Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Kraków.
- Płonka Aleksandra, Wojewodziec Tomasz 2011: *Rozwój przedsiębiorczości w gminie a stawki podatku od nieruchomości*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 167, p. 289-297.

- Płonka Aleksandra, Satoła Łukasz, Wojewodziec Tomasz 2014: *Zmiany przychylności podatkowej gmin w okresie dekonjunkury gospodarczej*, „Polityki Europejskie, Finanse i Marketing. Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie”, nr 11 (60), p. 185-194.
- Prus Piotr, Marszewska Agata 2009: *Perspektywy zrównoważonego rozwoju gminy Bytów w opinii mieszkańców*, „Roczniki Naukowe SERiA”, t. XI, z. 4, p. 267-271.
- Raczyk Andrzej 2009: *Metody badania przedsiębiorczości oparte na rejestrze podmiotów gospodarki narodowej*, „Przedsiębiorczość-Edukacja”, nr 5, p. 133-146.
- Komornicki Tomasz, Rosik Piotr, Śleszyński Przemysław, Stępnik Marcin 2015: *Oszacowanie wartości wskaźnika dostępności czasowej na potrzeby dokumentów strategicznych, których postępy są monitorowane w ramach bazy STRATEG (izochrona drogowa 60 i 90 minut)*. IGiPZ PAN, Warszawa.
- Schumpeter Joseph Alois 1934: *The Theory of Economic Development*, Harvard University Press, Boston.
- Satoła Łukasz 2014: *Wpływ polityki podatkowej gmin na poziom przedsiębiorczości (na przykładzie podatku od nieruchomości)*, „Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy”, nr 40, p. 238-247.
- Siuta-Tokarska Barbara 2013: *Zasadnicze aspekty pomiaru przedsiębiorczości*, „Organizacja i Kierowanie”, nr 3, p. 92-105.
- Sroka Wojciech 2016: *Rolnictwo miejskie jako wyzwanie zrównoważonego rozwoju obszarów metropolitarnych w Polsce - aspekty ekonomiczno-społeczne, środowiskowe i planistyczne*. Projekt NCN: 2016/21/D/HS4/00264
- Swianiewicz Paweł, Klimska Urszula 2005: *Społeczne i polityczne zróżnicowanie aglomeracji w Polsce – waniliowe centrum, mozaika przedmieść*, „Prace i Studia Geograficzne”, t. 35, p. 45-70.
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych. (Dz. U. 2017.1785).
- Witek Tadeusz (red.) 1981: *Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski według gmin*. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.
- Wojewodziec Tomasz 2017: *Procesy dywestyacji i dezagraryzacji w rolnictwie na obszarach o rozdrobnionej strukturze agrarnej*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rolniczego im. H. Kołłątaja w Krakowie nr 535, seria rozprawy”, z. 412, pp. 287.
- Wu Liansheng, Wang Yaping, Lin Bing-Xuan, Li Chen, Chen Shaw 2007: *Local tax rebates, corporate tax burdens, and firm migration: Evidence from China*. „Journal of Accounting and Public Policy”, nr 26(5), p. 555-583.

Justyna Barczyk, Marcin Nogieć, Wojciech Sroka, Tomasz Wojewodziec

*NON-AGRICULTURAL BUSINESS ACTIVITIES IN GMINAS LOCATED
WITHIN RANGE OF IMPACT OF KRAKÓW METROPOLITAN AREA⁶*

Summary

One of economics' major tasks is the identification of factors that facilitate economic growth. The main purpose of the study was to determine interrelations between selected features of a location, a tax policy implemented by territorial self-government authorities and the intensity of entrepreneurship in gminas [communes] within the range of impact of the Kraków Metropolitan Area (KMA). Based on the analyses which were conducted, in 1995-2016 the number of business entities in gminas bordering directly on Kraków increased faster compared to those located farther away. Reasons for such status quo include the increasing absorptive power of local markets within areas where population density has been increasing as well as migration of entrepreneurs from the core of the KMA to suburban gminas which have improved connections with Kraków. Concurrently, the gminas with more advantageous locations relative to the regional economic center implemented a more restrictive tax policy and aimed to take over, in the form of local taxes, a part of entrepreneurs' location rent.

Adres do korespondencji:

Justyna Barczyk-Ciuła (orcid.org/0000-0002-1043-705X; justynabarczyk@interia.pl)

Marcin Nogieć (orcid.org/0000-0001-9302-6418; rrnogiec@cyf-kr.edu.pl)

Wojciech Sroka (orcid.org/0000-0002-4255-3741; wsroka@ur.krakow.pl)

Tomasz Wojewodziec (orcid.org/0000-0002-0817-4190, rrtwojew@cyf-kr.edu.pl)

Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Instytut Ekonomiczno-Społeczny

al. Mickiewicza 21, 31-120 Kraków

---

⁶ The publication was financed with a donation for maintaining research potential granted by MNiSW (the Ministry of Science and Higher Education)